

MUZEJI IN NJIHOVA VLOGA V SODOBNI DRUŽBI

Program simpozija s povzetki

20.–21. september 2019

Kulturni center Tržič

Cankarjeva cesta 5, Tržič

*XIX. zborovanje
Slovenskega
muzejskega društva
2019*

Programski odbor:

dr. Flavio Bonin, cdr. Verena Vidrih Perko,
dr. Nadja Terčon, Jana Babšek, dr. Bojan Knific

Lektoriranje:

Barbara Štefančič

Oblikovanje:

Andrejka Belhar Polanc

Izdalo:

Slovensko muzejsko društvo, zanj dr. Flavio Bonin

Tisk:

Tiskarna Uzar

Naklada:

120 izvodov

Tržič, 2019

VSEBINA

PROGRAM ZBOROVANJA	3
NAŠI MUZEJI – ZAKLADNICE PREDMETOV, ZNAJANJA IN SPOMINOV	6
INTERPRETACIJA KOT NAČIN, DA MUZEJI SPREGOVORIJO	10
EKONOMSKA VREDNOST MUZEJEV IN KULTURNI TURIZEM	15
STROKOVNA EKSKURZIJA PO TRŽIČU IN OKOLICI	20
ZEMLJEVID	21
NAVODILA AVTORJEM ZA PRIPRAVO PISNIH PRISPEVKOV ZA ZBORNIK	22

PROGRAM ZBOROVANJA

Petek, 20. september 2019

8.00–9.00 **PRIHOD IN REGISTRACIJA UDELEŽENCEV**

9.00–9.30 **ODPRTJE ZBOROVANJA
IN POZDRAVNI NAGOVORI**

Jana Babšek, direktorica Tržiškega muzeja
mag. Borut Sajovic, župan Občine Tržič
dr. Flavio Bonin, predsednik Slovenskega
muzejskega društva

mag. Maja Bahar Didovič, direktorica Direktorata
za kulturno dediščino; Ministrstvo za kulturo
Republike Slovenije

9.30–11.00 **1. SKLOP:
NAŠI MUZEJI – ZAKLADNICE PREDMETOV,
ZNAJANJA IN SPOMINOV**

Delovno predsedstvo: dr. Flavio Bonin
in mag. Mojca Jenko

9.30–9.50 **Jana Babšek**, Tržiški muzej: Tržiški MUZEJ – LOKALNI
MUZEJ S ŠTEVILNIMI DRUŽBENIMI VLOGAMI

9.50–10.00 **Mojmir Štangelj**, Prirodoslovni muzej Slovenije
in **mag. Luka Hribar**, Narodna galerija:
MUZEJI IN GALERIJE NA SPLETU

- 10.00–10.10 **Jelka Pšajd**, Pomurski muzej Murska Sobota: POHORSKI IN KOZJAŠKI VARUHI HRIBOVŠKE DEDIŠČINE
- 10.10–10.20 **Irena Lačen Benedičič**, Gornjesavski muzej: KVIZ O ZGODOVINI MESTA ALI PRIHODEK MESTA
- 10.20–10.30 **Karla Kofol**, Tolminski muzej: VODE (ŠE) DOVOLJ
- 10.30–10.40 **Dr. Marko Mugerli**, Gornjesavski muzej: INDUSTRIJSKA HALA, STIČIŠČE PRETEKLOSTI IN SEDANJOSTI
- 10.40–10.55 **Ddr. Verena Vidrih Perko**, Gorenjski muzej: PREDSTAVITEV SLOVENSKEGA PREVODA UVODA V MUZELOGIJO IVA MAROEVIČA

11.00–11.30 **ODMOR**

11.30–13.00 **2. SKLOP: INTERPRETACIJA KOT NAČIN, DA MUZEJI SPREGOVORIMO**

*Delovno predsedstvo: dr. Marija Počivavšek
in dr. Bojan Knific*

- 11.30–11.45 **Metka Fujs**, Pomurski muzej Murska Sobota: MED RAZSTAVO IN KRONOLOŠKO RAZSTAVO, MED MUZEJEM IZBRANIH SKUPIN IN SOCIALNO PRAVIČNIM MUZEJEM
- 11.45–12.00 **Ivana Leskovec**, Mestni muzej Idrija: MESTNI MUZEJ IDRİJA – SKRBNİK IN INTERPRETATOR KULTURNE DEDIŠČINE IDRİJSKEGA IN ČERKLJANSKEGA

- 12.00–12.10 **Dr. Miha Jeršek in sodelavci**, Prirodoslovni muzej Slovenije (**doc. dr. Mihael Brenčič**, Oddelek za geologijo, Naravoslovnotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, **Katarina Fuchs**, Tehniški muzej Slovenije, **Andrej Guštin**, DMFA, **dr. Sabina Kramar**, Zavod za gradbeništvo Slovenije, **mag. Matija Križnar**, Prirodoslovni muzej Slovenije, **dr. Irena Mrak**, Raziskovalna dejavnost, Irena Mrak s. p., Visoka šola za varstvo okolja, Velenje, **dr. Matevž Novak**, Geološki zavod Slovenije, **mag. Maja Plaskan**): NARAVA ZAHODNIH KARAVANK – PRILOŽNOST INTERPRETACIJE NARAVE

- 12.10–12.20 **Irena Lačen Benedičič in Saša Mesec**, Gornjesavski muzej Jesenice, Planinski muzej: VSEBINSKA IN IZOBRAŽEVALNA VREDNOST (NEVERJETNE GORE)
- 12.20–12.30 **Srnejžana Karinja**, Pomorski muzej – Museo del mare »Sergej Mašera« Piran – Pirano: MUZEJSKA INTERPRETACIJA BREZ OVIR: IZKUŠNJA POMORSKEGA MUZEJA PIRAN
- 12.30–12.40 **Urša Karer**, Muzej in galerije mesta Ljubljane: INTERPRETATIVNA ORODJA RAZSTAVE LJUBLJANA. ZGODOVINA. MESTO.

13.00–14.30 **KOSILO**

14.30–16.00 **3. SKLOP:**

**EKONOMSKA VREDNOST MUZEJEV
IN KULTURNI TURIZEM**

*Delovno predsedstvo: Irena Marušič
in Irena Lačen Benedičič*

14.30–14.50 **Prof. dr. Bogomir Kovač**, Ekonomska fakulteta
v Ljubljani: KULTURNA DEDIŠČINA IN MUZEJI KOT
PRILOŽNOST ZA EKONOMSKI RAZVOJ

14.50–15.10 **Mag. Günter Kradischnig** in **dr. Maria Laura Bono**,
Integrated Consulting Group, Gradec:
EKONOMSKA IN SOCIALNA VREDNOST AVSTRIJSKIH
MUZEJEV: CELOSTNA ŠTUDIJA VPLIVOV

15.10–15.20 **Nataša Hočevar**, Slovenska turistična organizacija:
TURIZMA NI BREZ KULTURE, NAPREDKA NI BREZ
SODELOVANJA

15.20–15.30 **Doc. dr. Rajka Bračun Sova**, Univerza za tretje
življenjsko obdobje: UMETNOSTNE RAZSTAVE KOT
OBLIKA KULTURNEGA TURIZMA

15.30–15.40 **Ajda Kozjek**, Tehniški muzej Slovenije:
VKLJUČEVANJE MUZEJA POŠTE IN TELEKOMUNIKACIJ V
PROGRAM RAZVOJA KULTURNEGA TURIZMA V
POLHOVEM GRADCU

15.40–15.50 **Anja Poštrak**, Gorenjski muzej: BOHINJ JE
EKSKLUZIVNA ČETRRT STARODAVNEGA MESTA:
BOHINJSKA KULTURNA DEDIŠČINA V TURISTIČNI
PONUDBI

15.50–16.00 **Mag. Miha Mlinar** in **mag. Damjana Fortunat
Černilogar**, Tolminski muzej: KULTURNI TURIZEM V
POSOČJU: IZZIVI ZA PRIHODNOST

16.00–16.30 **ODMOR**

16.30–17.30 **RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI ZBOROVANJA**

*Delovno predsedstvo: dr. Verena Vidrih Perko
in dr. Nadja Terčon*

17.30–19.30 **OBČNI ZBOR SMD**

1. Volitve
2. Razno

Večerja: **V lastni režiji**

Sobota, 21. september 2019

8.00–16.00 **STROKOVNA EKSKURZIJA**

NAŠI MUZEJI – ZAKLADNICE PREDMETOV, ZNANJA IN SPOMINOV

Sodobni muzeji z inkluzivnim pristopom udejanjajo načela demokratizacije in družbi zrcalijo njeno lastno podobo v kritični, multipli podobi preteklosti. So zakladnice vsebin, znanja, vrednot in kolektivnega spominjanja, ki ozaveščajo javnost o pomenu ohranjanja kulturne dediščine za njen demokratični razvoj.

Muzeji imajo neizmeren družbeni potencial, saj je dediščina družbeni proces, ki se tiče vsakega posameznika. Velika odgovornost muzealcev je, da se dediščina ljudi dotakne na pravi način, zato je ena naših temeljnih nalog, da okolju odkrivamo najprimernejše načine in jih udejanjamo. V tem pogledu so muzejske prakse zelo različne – odvisne od številnih dejavnikov, o katerih je vredno razmišljati.

Jana Babšek

Tržiški muzej

TRŽIŠKI MUZEJ – LOKALNI MUZEJ S ŠTEVILNIMI DRUŽBENIMI VLOGAMI

Vloga lokalnega muzeja se razlikuje od vlog mestnih, pokrajinskih in nacionalnih muzejev. Tržiški muzej spada med manjše slovenske muzeje in ima močne povezave v lokalnem okolju ter širše. Osnovni razlog za obstoj našega muzeja je in ostaja zagotavljanje osnovno muzejsko dejavnost, jedro pa predstavljajo obrtne zbirke, še posebej čevljarska, državnega pomena je tudi dediščina koncentracijskega taborišča Ljubelj jug, posebno vlogo ima Slovenski smučarski muzej.

Sodobni čas muzeju prinaša številne naloge. V programe vključujemo lokalno prebivalstvo, na ta način muzej živi z mestom in njegovim okoljem, sodelujemo z upokojeanci, ljubitelji in drugimi. Muzej s svojimi dejavnostmi spodbuja trajnostni razvoj kraja, predvsem na področju turizma in izobraževanja.

Muzealci sodelujemo pri razvijanju turističnih produktov, kot sta denimo naši najpomembnejši prireditvi *Vuč u vodo* in *Šušarska nedelja*, muzej je postal pomemben cilj turistov. Skupaj z lokalno skupnostjo oblikujemo turistične programe ali svetujemo pri razvijanju vsebin, povezanih z dediščino kraja.

Na izobraževalnem področju z učitelji oblikujemo nove programe za šole, ki temeljijo na kurikulumih, razstave pa nadgrajujemo z muzejskimi večeri in delavnicami. Učitelji prepoznajo muzej kot pomemben učni prostor, pri tem še posebej izstopata Kurnikova hiša in spominski prostor koncentracijskega taborišča Ljubelj jug.

Prav v zvezi s slednjim razvijamo poseben program vodenja.

Z novo spletno stranjo, ki vključuje več virtualnih sprehodov, smo povečali dostopnost muzeja, ob tem pa z objavo predmetov na spletu povečali dostopnost do podatkov o dediščini Tržiča tudi za tiste, ki iz različnih razlogov ne morejo obiskati muzejskih prostorov.

V zadnjih letih, ko smo naredili pomembne korake pri popularizaciji tržiške kulturne dediščine, je muzej postal pomemben kulturni center in priljubljen kraj srečevanja domačinov. Organiziramo številna predavanja, glasbene in gledališke dogodke ter s tem med ljudmi širimo zavest o pomenu lokalne kulturne dediščine.

—
Mojmir Štangelj, Prirodoslovni muzej Slovenije
in **mag. Luka Hribar**, Narodna galerija

MUZEJI IN GALERIJE NA SPLETU

Pri izdelavi spletne strani *Muzeji in galerije v Sloveniji* se je pokazalo, da več institucij ne pozna pravil, potrebnih za postavitev spletne strani, zato je dobro vedeti nekaj temeljnih stvari, povezanih z zakonitostmi svetovnega spleta.

Domena je del spletnega naslova in predstavlja naslov, prek katerega uporabniki dostopajo do spletne strani. Vsaka domena je unikatna, zato registracija dveh identičnih domen ni mogoča. Sestavljena je iz dveh delov, in sicer izbrane domene in domenske končnice.

Pred registracijo nove domene je potrebno preveriti, ali je naslov oziroma ime zelene domene še na voljo in je še ni registriral drugi uporabnik ali podjetje. Lastnik domene je oseba oziroma

podjetje, ki je domeno zakupilo za določeno obdobje in jo je treba pred potekom zakupa ponovno podaljšati. V Sloveniji je kar nekaj komercialnih regulatorjev domen, ki za usluge zahtevajo vsakoletno plačilo. Organizacije s področja kulture, znanosti, izobraževanja ter nevladne organizacije imamo možnost brezplačne registracije pri Arnesu.

Poddomena je rešitev za obsežnejša spletna mesta, ki vsebujejo več kot le eno dejavnost ali več spletnih strežnikov. Ker pripadajo poddomene svoji višji domeni, jih ni treba registrirati.

Zaradi varnejše povezave med uporabniki in spletnimi mesti je uveden sodobnejši protokol za povezavo, ki pa zahteva varnostni certifikat na spletnem strežniku. Na povezave, ki niso varne, opozarja Google Chrome že od junija 2018. Pri Arnesu lahko dobimo certifikat brezplačno; vse strani, ki gostujejo na Arnesu, imajo varnostno potrdilo že avtomatično vgrajeno.

—
Jelka Pšajd

Pomurski muzej Murska Sobota

POHORSKI IN KOZJAŠKI VARUHI HRIBOVSKÉ DEDIŠČINE

Med letoma 2010 in 2015 so v sodelovanju s Pomurskim muzejem Murska Sobota in Zavodom za gozdove (Enota Radlje ob Dravi) nastali štirje filmi s Pohorja in Kozjaka, ki skozi spominjanja (pripovedovanja in prikazovanja dejavnosti) predstavljajo nekatere dejavnosti, povezane z razvijanjem identitete ljudi s tega prostora: furmanstvo, splavarstvo, gozdarstvo in prehrano. Trenutno v istem sodelovanju in

nadaljevanju nastaja film o pomenu podružničnih šol v hribovitih predelih Pohorja in Kozjaka in njihovem vplivu na razvoj krajev. Ob uspešnem mreženju, poznavanju ljudi in terena sta bila na istem območju posneta še dva filma, in sicer o *pruharstvu* v Josipdolu (v sodelovanju s Kulturnim, etnološkim in turističnim društvom Josipdol) in izdelavi *šintlov* na Pohorju (v sodelovanju s Krajevno skupnostjo Sv. Anton na Pohorju).

Gre za hriboviti del Pohorja in Kozjaka, kjer so osamljene agrarne in neagrarne kmetije v celkih, obdane z obdelovalno zemljo in gozdovi, z ohranjenimi starimi domačimi imeni. Kmetije sredi obširnih gozdov v redko naseljenih območjih so bile avtarktično naravnane – samostojne in gospodarsko neodvisne.

Glavni vzroki, ki so vodili v dokumentiranje pohorske in kozjaške dediščine, so neobvladljivo izginjanje snovne in nesnovne dediščine, njeno nezadostno poznavanje, ob tem pa tudi skupinsko druženje in srečanje s pričevalci ob zaključku projekta – slednje je tudi pomemben element študijskih krožkov. Aktivno je sodelovalo okrog 136 oseb, tistih, ki so prišli na javne predstavitve, nismo šteli. Vredno je izpostaviti, da smo vsak končni izdelek, najsi bo DVD ali knjiga, vsakemu protagonistu in obiskovalcu zaključne prireditve tudi podarili.

Pod pojmom družbene vrednosti muzejev razumem tudi to, da v sodelovanju z nemuzejskimi institucijami avdiovizualno dokumentiramo marginalna območja (v pomenu oddaljenosti od osrednjih delov Slovenije), premalo znane družbene skupine in da pred kamero povabimo tiste »navadne« ljudi, ki zaradi miselnosti o lastni nepomembnosti pripovedujejo dediščinsko pomembne zgodbe določenega prostora.

Irena Lačen Benedičič

Gornjesavski muzej

KVIZ O ZGODOVINI MESTA ALI PRIHODEK MESTA

Gornjesavski muzej Jesenice deluje na območju od Jesenic do Rateč, na področju zgodovine planinstva in železarstva pa v širšem oziroma najširšem pomenu skrbi za premično kulturno dediščino – opravlja javno službo, ki jo je prejel s pooblastilom države leta 2009, ko je bila ta tudi prvič sofinancirana.

Dejstvo je, da smo z novim slovenskim planinskim muzejem močno povečali obseg dela in okreplili svoje poslanstvo. Vse to je trenutno po najboljših močeh tesno povezano s turistično dejavnostjo Kranjske Gore, kar se odraža tudi v deležu nejavnih prihodkov. Te mora muzej ustvariti ali poiskati sam, kajti dejavnost le deloma sofinancirata Ministrstvo za kulturo (25 %) in ustanovitelj (55 %). Izkušnje kažejo, da je bolj kot uspešno pridobivanje sredstev na trgu pomembna krepitev lastne identitete, ki jo s projektom razvijamo.

Tekmovanje *Iz zgodovine mesta Jesenice* je vse od začetka namenjeno mladim, šolarjem, dijakom, da spoznajo, in občanom, da osvežijo spomin na zgodovino svojega kraja, in je vsekakor svojevrstno doživetje v počastitev občinskega praznika Občine Jesenice pred 20. marcem.

Kakšna je vrednost ali pomen muzeja, ki vsako leto pripravlja gradivo, razstavo, knjižico, besedila za različne šolske stopnje in finalna vprašanja za kviz, ki oiteka v gledališču? Kolko mladim približamo dediščino lastnega kraja, v katerem se šolajo? Pomen in vloga muzeja sta vsekakor pomembna.

Karla Kofol

Tolminski muzej

VODE (ŠE) DOVOLJ

Širitev družbenega zanimanja za vodo in njeno rabo, predvsem pa vsakodnevno soočanje z negativnimi posledicami čezmerne in brezbrizne rabe vode ter opuščanje nekdanje samooskrbe, je spodbudilo tudi naše raziskovalno zanimanje. V želji, da bi bolje spoznali nekdanje načine oskrbe in rabe vode, smo v Tolminskem muzeju leta 2014 organizirali študentski raziskovalni tabor z naslovom *Voda, vir življenja*. Potekal je na Šentviški planoti in vključeval številne domačine ter študente različnih strok. Strokovni izsledki biološke, arheološke, etnološke in geografske skupine so bili ob zaključku projekta prebivalcem Šentviške planote tudi javno predstavljeni in objavljeni v posebni strokovni publikaciji Tolminskega muzeja z naslovom *Vode (še) dovolj*.

Dr. Marko Mugerli

Gornjesavski muzej

INDUSTRIJSKA HALA, STIČIŠČE PRETEKLOSTI IN SEDANJOSTI

Veliko ljudi se ozre, ko se mimo pelje starodobnik ali ko na izletu opazijo vrteče se vodno kolo. V njih se prebudijo spomini na čas, ko je življenje teklo počasneje kot danes. Povsem drugačne občutke vzbuja pogled na odslužene stroje industrijskih podjetij. Naloga muzejev je, da jih prepoznajo kot tehniško dediščino in poskrbijo za ohranitev in predstavitev, ki bo izobrazovala, vzgajala, spodbujala družbo k sodelovanju in kreativnosti. Primer

dobre prakse so Jesenice. S prvimi pobudami o ohranjanju tehniške dediščine nekdanje jeklarske industrije so jeseniški muzealci začeli že pred več desetletji in pri tem naleteli na posmeh in zmigovanje z glavo, mnogi pa so se spraševali o smiselnosti njihovega početja. Muzej je z dolgoletnim vzgajanjem in predstavljanjem industrijske dediščine dosegel, da se njenega pomena zavedajo tako lokalna skupnost kot gospodarska podjetja.

Občina Jesenice je industrijsko halo na Stari Savi spremenila v prostor urbane kulture. V njem so obnovljeni predmeti, ki pričajo o industrijski dediščini, dopolnjujejo jo fotografije nekdanjih delovnih procesov in grafiti, v njem potekajo razne prireditve. Na največji steni je grafit, katerega ustvarjalca je navdihnila industrijska dediščina. Ob obisku prireditev obiskovalce pogled zanese na industrijsko dediščino, nekateri se o njej informirajo na panojih, še bolj vedoželjni pa obiščejo bližnji muzej ali berejo njegove publikacije. Tudi največje jeklarsko podjetje v državi, SIJ Acroni, je ponosno na svojo tradicijo, zato obnavlja industrijsko dediščino in na muzejskem območju Stara Sava obeležuje pomembne dogodke, kot je tudi 150. obletnica ustanovitve Kranjske industrijske družbe.

Ddr. Verena Vidrih Perko

Gorenjski muzej

PREDSTAVITEV SLOVENSKEGA PREVODA UVODA V MUZELOGIJO IVA MAROEVIČA

Delo je izšlo v Zagrebu leta 1993 in takoj postalo temeljni učbenik za študente in nepogrešljiv priručnik za muzealce. Knjiga je bila

nagrajena in prevedena v angleščino. Ivo Maroevič je študijo zasnoval na spoznanjih številnih teoretikov in znanju, ki ga je dalo dolgoletno teoretično preučevanje ter temeljito poznavanje praktičnega delovanja muzejev ter zavodov za spomeniško varstvo. Kot glavno izhodišče je avtorju služila teoretična podlaga Z. Z. Stranskega, ki je leta 1970 definiral tri temeljne muzeološke pojme – muzealnost, muzealija in muzealizacija. Ivo Maroevič je teoretična spoznanja brnske in zagrebške muzeološke šole nadgradil z mnogimi novimi spoznanji s področja komunikacije in informatike, ki sodobni muzej postavljajo med medije.

Navkljub dejstvu, da je knjiga presodnega pomena za muzejsko delo kot tudi za širše delovanje na področju kulturne dediščine, smo Slovenci oklevali s prevodom kar 25 let. Ob prevajanju, ki sem ga vzela kot osebni obolosl svojemu pokojnemu profesorju, sem kmalu spoznala vzroke. Besedilo je kompleksno, natančno v sleherni nadrobnosti in jezikovno zelo zapleteno. Skriva mnoge prevajalske pasti, posebej še zato, ker Slovenci ne posvečamo domala nobene pozornosti razvoju muzeološke teorije in je v skladu s tem obtičala tudi strokovna terminologija. Pri prevajanju so sodelovali in svetovali mag. Breda Podbrežnik, dr. Marjeta Humar in Vida Pust Škrgulja, brez njihove ljubeznive pomoči, bi moj trud ne obrodil ustreznega sadu.

INTERPRETACIJA KOT NAČIN, DA MUZEJI SPREGOVORIJO

Interpretacija je večplasten proces pojasnjevanja s smislom. Muzeji kot zakladnice materialnega in nematerialnega se v skladu s potrebami sodobne družbe usmerjajo v večplastne, multiple interpretacije preteklosti in na ta način ne le aktivno vključujejo različne družbene skupine in posameznike v procese dediščinjenja, temveč lahko bistveno prispevajo k prenosu vedenj (znanj) in vrednot ter k povezovanju sodobne družbe in ohranjanju kolektivnega spomina. Obstajajo pa boljše in slabše interpretacije dediščine, ki jo hranijo slovenski muzeji; treba je spoznavati ene in druge in se iz njih maksimalno učiti.

Metka Fujs

Pomurski muzej Murska Sobota

MED RAZSTAVO IN KRONOLOŠKO RAZSTAVO, MED MUZEJEM IZBRANIH SKUPIN IN SOCIALNO PRAVIČNIM MUZEJEM

Pogled na splošni regionalni muzej in njegovo vlogo v okolju, v katerem deluje, sem predstavila že večkrat, tudi na zborovanjih Slovenskega muzejskega društva, predvsem ko smo se v Pomurskem muzeju sredi 90-ih let 20. stoletja odločili tedanjo stalno razstavo zbirk ali oddelkov (etnološkega, arheološkega, zgodovinskega, likovna zbirka) postaviti v nov kontekst, ki predstavlja življenje v pokrajini od naselitve do sodobnosti. S konceptom, oblikovanjem in katalogom, ki ga je mogoče še danes uporabljati kot splošni učbenik prekmurske zgodovine, smo bili tedaj precej inovativni. Za svoj projekt smo prejeli Valvasorjeva priznanja, razstava pa je bila pohvaljena tudi s posebnim priznanjem EMYA 1999.

Ko ekipa zaključi tako celovit projekt, v katerega je vložena veliko truda, je zelo težko vanj posegati tudi tedaj, ko nas k spremembam silijo nova strokovna spoznanja in dognanja. Zamenjave obstoječe razstave smo se lotili pred dvema letoma s prenovljeno ekipo kustosov, vendar bo zaradi načina financiranja in obremenjenosti sodelavcev verjetno trajalo še nekaj časa, da novo stalno razstavo zaključimo, kot smo si jo zamislili.

Sočasno opravljamo tudi druga muzejska dela: študijsko se občasno vračamo k razstavam zbirk, vendar vedno z

namenom temeljite strokovne obdelave le-teh (dokumentiranje, restavriranje, publiciranje), nismo obstali na konceptu kronoloških razstav, ampak nas zanima predvsem vloga muzeja pri razvoju skupnosti in regije, zaradi česar smo že dolgo aktivno vključeni v različne regijske in čezmejne projekte. Slednji so pomembni tudi zaradi sodelovanja z manjšinami doma, na Madžarskem in v Avstriji. Sama se pri snovanju razstav enako kot materialnim ostankom preteklosti posvečam pripovedovanju o svetu zunaj te materialnosti. Razstave, ki sem jih pripravljala, so bile vezane na različne vsebine: *čas* (2002; za razstavo *Na prelomih tisočletij* sem prejela Valvasorjevo priznanje), *voda* (2003), *vrata* (2012; *Odkrito-zakrito* je bila razstava o odprtih in zaprtih prostorih in stanjih med ljudmi, ki je do danes moj najljubši projekt, najbolj zaradi svoje večplastne naracije, svoje filozofije, povezave dediščine s sodobno umetnostjo in avtorjev z različnih področij, ki so pri njej sodelovali), *mostovi* (2015; za stalno razstavo *Radgonski mostovi* smo avtorice prejele Valvasorjevo priznanje).

Danes me kot kustosinjo in direktorico v muzeju predvsem zanima, kakšne odgovore nam muzej s svojim pogledom na preteklost ponuja za sedanjost. Vsaka raziskava, razstava in vsak program naj bi temeljili na družbeni stvarnosti. Vse, kar smo kadarkoli mislili, naredili in ustvarili, je naša kultura in naša resnica, ki ima vedno več obrazov. Da muzej lahko pravično deluje navzven, pa je zelo pomembno, da tako deluje tudi navznoter.

Ivana Leskovec

Mestni muzej Idrija

MESTNI MUZEJ IDRIJA – SKRBNIK IN INTERPRETATOR KULTURNE DEDIŠČINE IDRIJSKEGA IN CERKLJANSKEGA

Mestni muzej Idrija je skrbnik bogate in pestre dediščine Idrijskega in Cerkljanskega in si prizadeva, da bi to dediščino kar najbolje predstavljal, dejavniki, ki v muzejskem procesu v končni fazi vplivajo na dejanske izvedbe interpretacij posameznih vsebin, pa so izjemno različni. Primeri tradicionalne in sodobne interpretacije vsebin kažejo, da je pomembno aktivno vključevanje domačinov v procese interpretacije, poleg tega pa tudi vključenost zaposlenih v muzeju v delo lokalne skupnosti na področju dediščinstva in turizma. Ocenjujemo, da je oboje ključnega pomena pri prepoznavanju pomena ohranjanja in interpretacije dediščine ter prepoznavnosti muzeja v domačem okolju. Ustreznost in uspešnost interpretacije pa se (med drugim) odraža v številu zadovoljnih obiskovalcev in priznanjih strokovne javnosti.

Prednosti, ki jih ima Mestni muzej Idrija, izhajajo iz pripisanega pomena dediščini, ki jo upravlja (UNESCO kulturna dediščina, UNESCO nesnovna dediščina, Znak evropske dediščine), pomanjkljivosti pa so povezane z obsegom in raznolikostjo dediščine, majhnostjo muzeja, premajhnim številom zaposlenih in drugim.

Dr. Miha Jeršek, Prirodoslovni muzej Slovenije in sodelavci (**doc. dr. Mihael Brenčič**, Oddelek za geologijo, Naravoslovnotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, **Katarina Fuchs**, Tehniški muzej Slovenije, **Andrej Guštin**, DMFA, **dr. Sabina Kramar**, Zavod za gradbeništvo Slovenije, **mag. Matija Križnar**, Prirodoslovni muzej Slovenije, **dr. Irena Mrak**, Raziskovalna dejavnost Irena Mrak s. p., Visoka šola za varstvo okolja, Velenje, **dr. Matevž Novak**, Geološki zavod Slovenije, **mag. Maja Plaskan**)

NARAVA ZAHODNIH KARAVANK – PRILOŽNOST INTERPRETACIJE NARAVE

Ljudje smo z naravo povezani že od nekdaj in smo od nje neposredno odvisni. Območje zahodnega dela Karavank predstavlja naravo, ki ima zelo visoko stopnjo geodiverzitete, kar pomeni, da so okolja zaradi geoloških danosti precej različna. Izjemna je raznolikost kamnin tako v litološkem kot stratigrafskem smislu. Svetovno prepoznana in priznana je paleontološka dediščina, minerali pa so bili v preteklosti pomembni za razvoj rudarstva. Geološka zgradba neposredno vpliva na oblikovanost površja, ki se dinamično spreminja tudi zaradi podnebnih razmer v preteklosti in danes. Površinske in podzemne vode so pravo bogastvo zahodnih Karavank in za zdaj neusahljiv vir pitne vode, visoka stopnja geodiverzitete pa ponuja tudi organizmom številna okolja za življenje in zato je tudi pestrost življenja, biodiverziteta, velika. Nemirne sile iz Zemljinih globin nas opozarjajo, da se narava ves čas spreminja. Največji podor v geološki zgodovini in vsakoletni plazovi nas opominjajo, da je treba znati živeti z naravo in jo spoštovati. Nebo nad zahodnimi Karavankami še marsikje ni pretirano svetlobno onesnaženo in ponuja pogled

med zvezde, utrinki pa nas spominjajo na prišleke iz vesolja – meteorite. Naravne danosti so prebivalci območja znali izkoriščati in posledica tega je bogata tehniška in industrijska dediščina, posledično pa tudi kulturna dediščina. Omenjene vsebine so izjemna priložnost za vzpostavitev sodobnega interpretacijskega središča, ki bi bilo namenjeno izobraževanju, doživetju narave, delovalo pa bi kot center za turistično promocijo regije.

Irena Lačen Benedičič, Saša Mesec

Gornjesavski muzej Jesenice, Planinski muzej

VSEBINSKA IN IZOBRAŽEVALNA VREDNOST (NEVERJETNE GORE)

Neverjetne gore je skupni projekt šestih muzejev na Gorenjskem. Vsak sodelujoči je v skladu z lastnim poslanstvom izpostavil vsebino razstave, ki se nanaša na gore. V Loškem muzeju Škofja Loka predstavljamo poselitev gore Lubnik v arheoloških obdobjih, v Medobčinskem muzeju Kamnik na gradu Zaprice največjo visokogorsko pašno planino – Veliko planino, v Trziču v Slovenskem smučarskem muzeju smučanje, od edinstvenih tekem do smučarskih legend, v Čebelarskem muzeju v Radovljici najvišje ležečo plemenilno postajo čebel v visokogorju, v Gorenjskem muzeju v Kranju fotografije s prvega vzpona Slovencev na Everest, v Slovenskem planinskem muzeju pa izpostavljamo, kaj je bil planinski raj nekoč in kaj je danes. Z vzpostavitvijo nove Gorenjske muzejsko-planinske transverzale, ki povezuje šest muzejev in 23 vrhov oziroma koč, v muzeje vabimo siceršnje vse številnejše obiskovalce gora, hkrati pa muzejskim obiskovalcem skušamo približati naravno in kulturno dediščino z aktivnostmi v najširšem

smislu gorske krajine. Srce projekta je knjižica, vodnik po novi transverzali, v kateri poleg opisov zbiramo žige muzejev in vrhov. V njej je tudi nagradno geslo, dodane so QR kode opisov vrhov, del mednarodne igre GeoCaching, Skupna vstopnica, nov magnetek, čaj Neverjetne gore in nagrade muzejev, partnerjev in sponzorjev vabijo k aktivnemu preživetju prostega časa med kulturno in naravno dediščino neverjetnih gora.

Snježana Karinja, Pomorski muzej – Museo del mare
»Sergej Mašera« Piran – Pirano

MUZEJSKA INTERPRETACIJA BREZ OVIR: IZKUŠNJA POMORSKEGA MUZEJA PIRAN

V evropskem projektu *Come-in!* je kot edini slovenski muzej v obdobju med letoma 2016 in 2019 sodeloval Pomorski muzej Piran. Zanimiva je bila že idejna zasnova, posebni so bili potek dela in zastavljeni cilji, posebej pa je vredno izpostaviti muzejske interpretacije in prilagoditve, s katerimi smo dosegli zeleni cilj, da bi na ogled naših razstav privabili osebe z oviranostjo in jih vključili tudi v samo snovanje razstav. Prav celostni pristop k prilagoditvi muzejskih razstav in vsebin po principu vključevanja in oremagovanja ovir je omogočil, da se vsi obiskovalci lahko interaktivno vključijo v ogled razstav. Na neki način so zaradi posebnega načina predstavitve muzejski predmeti privabili in »spregovorili« tako osebam z oviranostjo kot tudi drugim obiskovalcem.

V okviru projekta je nastala tudi občasna arheološka razstava

Kamen na kamen – rimska arhitektura severozahodne Istre, ki je bila od junija 2018 do februarja 2019 na ogled v Pomorskem muzeju Piran, od maja do oktobra 2019 pa je razstava na ogled v Muzeju Grada Umaga na Hrvaškem. S ciljem vključevanja oseb z oviranostjo v sam proces nastajanja razstave so bile izpeljane pedagoške delavnice v sodelovanju z Obalnimi galerijami in Centrom za komunikacijo, sluh in govor, ki je naš pridružen partner v projektu. Nekaj izdelkov z delavnice, kot sta rekonstrukcija rimske strehe in reinterpretacija arhitrava, je bilo vključenih v samo razstavo in so bili deležni posebne pozornosti in občudovanja vseh obiskovalcev. V okviru projekta je v sodelovanju z RTV Koper nastal kratek promocijski štirijezični film, ki vključuje tudi znakovni jezik, *Z Natalie po Pomorskem muzeju*. V filmu nas po Pomorskem muzeju popelje Natalie, mlado dekle s cerebralno paralizo, ki nam jo je v obdobju trajanja projekta uspelo zaposliti. Natalie je pripomogla k izboljšavam in razumevanju ovir in dostopnosti. Naučili smo se, da ovire ne obstajajo, če jih sami ne postavimo, in če že obstajajo, poznamo različne načine premagovanja, s tem pa je muzejska interpretacija brez ovir in dostopna vsem.

Urša Karer

Muzej in galerije mesta Ljubljane

INTERPRETATIVNA ORODJA RAZSTAVE LJUBLJANA. ZGODOVINA. MESTO.

Pred dobrim letom dni smo v ljubljanskem Mestnem muzeju na površini skoraj štirih teniških igrišč postavili razstavo o zgodovini

ljubljskega prostora in ji nadeli ime *Ljubljana. Zgodovina. Mesto*. Predstavlja jo šest poglavij, ki vključujejo kronološki pregled dogajanj v več kot štiridesetih tisočletjih, dejanskost 743 predmetov, podatkov, podnapisov in zgodb, s katerimi jih interpretiramo, galerija portretov moških, žensk in otrok, njihova velika dejanja in vsakdanje življenje. Razstavi o prazgodovini, antiki, srednjem, novem veku ter 20. stoletju snovalci neradi nadenemo oznako »stalna«, saj dobro leto po odprtju na podlagi evalvacij že snujemo nekatere spremembe in izboljšave, razstavi pa dodajamo še sklepnih del, kjer bomo v muzejski interpretaciji skušali ujeti ljubljansko sedanost.

Pri nastajanju razstave smo imeli v mislih dve glavni ciljni skupini obiskovalcev, in sicer šolajoče se otroke ter mlade in turiste. Razstava zato ponuja dvojezični pregled zgodovine Ljubljane, ki je predstavljena na ustvarjalen in zabaven način, s številnimi kratkimi filmi, interaktivnimi elementi, tiskanimi in avdio vodniki, tematskimi vodstvi in delavnicami – torej raznolikimi orodji interpretacije. Na razstavi smo želeli poleg izjemnih dogodkov v zgodovini Ljubljane poudariti predvsem vsakdanje življenje v mestu, predstaviti povsem »navadne« ljudi, ki so v mestu bivali in ga zaznamovali. Posebej smo poudarili lokalne posebnosti, ki nam, Ljubljančanom, dajejo identiteto in zaradi katerih se naše mesto razlikuje od drugih evropskih mest.

Razstava je plod timskega in interdisciplinarnega dela različnih strokovnjakov, ki delajo v muzeju ali prihajajo od drugod: kustosov, muzejskih pedagogov, andragogov, muzejskih interpretov, elevatorjev, komunikacijskih strokovnjakov, tekstopiscev, oblikovalcev, konservatorjev, tehničnih delavcev in drugih.

EKONOMSKA VREDNOST MUZEJEV IN KULTURNI TURIZEM

V muzejih dediščino dobro poznamo in se zavedamo njene izjemnosti in vrednosti. Ker smo muzeji dobro povezani z lokalnim okoljem, lahko ključno prispevamo k trajnostnemu razvoju posameznih krajev, regij in države in s svojim znanjem podpremo kakovosten in trajnostno usmerjen kulturni turizem. V Sloveniji je veliko dobrih praks dediščinskega turizma, obenem pa zaznavamo slabo komunikacijo med muzejskimi in turističnimi delavci. Evropsko leto kulturnega turizma je denimo minilo brez relevantnih projektov. Komunikacija med obema področjema bi morala biti dvosmerna in bi morala temeljiti na poznavanju dela in vloge muzejev, kot tudi vloge kulturnega turizma, ki lahko bistveno pripomore h kakovostnemu razvoju krajev in regij. S sodelovanjem bi se izognili tudi neoliberalističnim posploševanjem in zlorabi dediščine, usmerjene v zgolj komercialne cilje, in posledično pravočasno preprečili njeno uničevanje in oškodovanje lokalne skupnosti.

Dediščina je z vidika humanističnih ved družben proces, produkti dediščinjenja pa so lahko samo posredno finančno vrednoteni. Najpomembnejši produkti delovanja muzejev so identitetno ozaveščanje skupnosti, družbena kohezija in opremljanje družbe z izginjajočimi vedenji in znanji.

Prof. dr. Bogomir Kovač

Ekonomski fakulteta v Ljubljani

KULTURNA DEDIŠČINA IN MUZEJI KOT PRILOŽNOST ZA EKONOMSKI RAZVOJ

Kulturna revitalizacija mest postavlja v ospredje kulturno dediščino in njeno živo predstavitev. Kulturna revitalizacija je temelj turističnega oživljanja starih mestnih jeder. Oboje je pogoj za ekonomski trajnostni razvoj mest. Model revitalizacije postavlja kulturo kot temelj turistične ponudbe in ekonomskega razvoja, oboje omogoča prostorsko arhitekturno in socialno demografsko obnovo mest. Pred dvajsetimi leti smo ta model uporabili v projektu Imago Sloveniae. »Ljubljanski model« se v sosledju kultura-ekonomija-stavbna obnova razlikuje od nekaterih drugih pristopov na ravni Evropske unije in drugod po Sloveniji. Muzeji so lahko eden od mostov te drugačnosti.

—

Mag. Günter Kradischnig, dr. Maria Laura Bono

Integrated Consulting Group, Gradec

EKONOMSKA IN SOCIALNA VREDNOST AVSTRIJSKIH MUZEJEV: CELOSTNA ŠTUDIJA VPLIVOV

Vrednost muzejev je težko izraziti v monetarni obliki. Vendar pa študija o avstrijskih muzejih, ki je bila izvedena s podatki za leto 2016, kaže, da v Avstriji muzeji igrajo pomembno ekonomsko

vlogo, odkriva pa tudi njihov velik pomen v socialno-kulturnem pogledu. Študija je utemeljena na več virih, in sicer na enkratni in celostni raziskavi muzejev, raziskovalnem delu in statističnih podatkih, ki jih hranijo vladni uradi.

Vsak evro, ki je s strani javnega sektorja investiran v muzeje, je ustvaril 1,8 evra dodane vrednosti. Povratna finančna sredstva v javni sektor znašajo 61 odstotkov od izplačanih subvencij. Muzeji zagotavljajo 7.700 delovnih mest za polni delovni čas. Poleg tega muzeji spodbujajo razvoj turizma. Z 19,1 milijona obiskovalcev so pomembni za razvoj turizma. Ocenjena dodana vrednost je 1.775 milijonov evrov. Študija ponuja tudi vpogled v prostovoljstvo v avstrijskih muzejih, ki omogoča obstoj številnih (predvsem majhnih in podeželskih) muzejev.

Poročilo je osvetlilo tudi občudovanja vreden nesnovni vpliv muzejev: od izobraževalne vrednosti do socialne kohezije in kakovosti življenja, če omenimo le nekatere. Kljub temu da je te vplive težko izraziti s številkami, je z raziskavo postalo bolj očitno, kako temeljnega pomena so muzeji za avstrijsko družbo. Seveda ima ta analiza vplivov svoje meje. Posveča se predvsem muzejskim in na njih navezanim podatkom, ni pa bilo mogoče preučiti razumevanja interesnih skupin, na primer pogleda obiskovalcev na muzeje, kar je naloga študij v prihodnosti.

Nataša Hočevar

Slovenska turistična organizacija

TURIZMA NI BREZ KULTURE, NAPREDKA NI BREZ SODELOVANJA

Kultura je od nekdaj predstavljala motiv za potovanje. V preteklosti so človeka navdihovala romarska središča, nato spoznavanje drugih dežel in kultur, danes v kontekstu turizma govorimo o dediščinskem turizmu, turizmu umetnosti, pa tudi o kreativnih industrijah, gastronomiji in celotnem življenjskem slogu prebivalcev. Sodobni gost namreč pričakuje avtentično, personalizirano, vključujočo izkušnjo v duhu občutenja lokalnega okolja.

Muzeji so zakladnica umetnosti in varuhi kulture, ki goste navdihujejo s svojimi zgodbami, vse pogosteje vkomponiranimi v sodobne tehnologije, ki obiskovalcu omogočajo poglobljeno, vključujočo in nepozabno izkušnjo. Povezovanje kulture, turizma in tehnoloških rešitev je eden izmed ključnih izzivov v Družbi 5.0.

Slovenska turistična organizacija si prizadeva, da izjemno bogato slovensko kulturno dediščino, ki se je oblikovala na stičišču Alp, Mediterana, Krasa in Panonske nižine približa tujim gostom, kajti ravno gostje kulturnih prireditev in obiskovalci muzejev so navadno bolj izobraženi in bolj odgovorni do okolja in dediščine, kar predstavlja eno temeljnih usmeritev slovenskega turizma.

Doc. dr. Rajka Bračun Sova

Univerza za tretje življenjsko obdobje

UMETNOSTNE RAZSTAVE KOT OBLIKA KULTURNEGA TURIZMA

Obiskovanje umetnostnih razstav je fenomen, ki ga dobro poznam zaradi poučevanja umetnostne zgodovine na Univerzi za tretje življenjsko obdobje in dolgoletnega dela v kulturnem turizmu. Znano je, da so slušatelji Univerze za tretje življenjsko obdobje množični obiskovalci muzejev, zato jih na področju kulturnega turizma velja vzeti resno. Fenomen obiskovanja umetnostnih razstav seveda ne zajema samo populacije starejših, je pa gotovo pri njih prevladujoč, kar bi hitro dokazala statistika *Ars longae* ali katere druge slovenske turistične agencije.

Dejstvo je, da slušatelji zelo radi obiskujejo razstave v muzejih in galerijah na Dunaju, v Trevisu, v Vili Manin v Passarianu in drugih kulturnih središčih v bližnji okolici Slovenije. Za doživetje, estetski oziroma kulturni užitek so pripravljene veliko vložiti: plačati zelo visoko vstopnino ter kupiti katalog in/ali kakšen spominek, če izpostavimo samo dva ekonomska vidika. In doma? Primerjava razstav med Ljubljano (razstava Ivane Kobilca v Narodni galeriji) in Dunajem (razstava Petra Brueghla st. v Umetnostnozgodovinskem muzeju in razstava Clauda Moneta v Albertini), videnih v sezoni 2018/2019, ponuja zanimiva izhodišča za pogovor in nadaljnja razmišljanja.

Ajda Kozjek

Tehniški muzej Slovenije

VKLJUČEVANJE MUZEJA POŠTE IN TELEKOMUNIKACIJ V PROGRAME RAZVOJA KULTURNEGA TURIZMA V POLHOVEM GRADCU

Muzej pošte in telekomunikacij, dislocirana enota Tehniškega muzeja Slovenije, je pred enajstimi leti odprl prenovljene zbirke v novih prostorih, v polhograjski graščini v Polhovem Gradcu. Delovanje muzeja v majhnem zaprtem okolju je bilo sprva dokaj težavno. Z večletnim delom in več poskusih vključevanja v lokalno skupnost nam je le uspelo doseči, da so tudi na lokalni ravni muzej prepoznali kot priložnost in kot partnerja pri razvoju turizma v kraju in na širšem območju. V okviru dobrega sodelovanja pri vključevanju muzejskih vsebin v turistično ponudbo kraja je vredno izpostaviti naslednje programe:

Čaj z grofom Blagajem: Turistični program *Čaj z grofom Blagajem* poteka v sodelovanju z Javnim zavodom Polhograjska graščina in Hišo medu Božnar. Zasnovali smo kratek ogled muzejskih vsebin, povezanih s časom grofa Blagaja, ki ga obiskovalci spoznajo v graščini, se z njim pogovarjajo in družijo. Grof Blagaj se predstavi kot prvi predsednik društva kranjskega Deželnega muzeja. Muzejski vodnik grofa Blagaja in obiskovalce povabi v muzejske prostore in jim predstavi zgodovino pošte v 19. stoletju.

Polhov doživljajski park: V letu 2018 smo kot partner sodelovali

v pripravi Polhovega doživljajskega parka, ki je postavljen v neposredni bližini graščine in nagovarja predvsem družine z majhnimi otroki. V knjižici, ki obiskovalce vodi po parku, smo pripravili postajo živalska pošta in jo opremili z nalogami za najmlajše. V hišici na poti lahko otroci tudi telefonirajo z lesenim telefonom. V muzeju smo v okviru sodelovanja pri projektu osvežili in dopolnili panoje o zgodovini graščine, grofu Blagaju in grajski kapeli ter vhodni pult za zloženske in knjigo vtisov. Za otroke smo pripravili delavnico izdelavanja herbarija, ki jo vključujemo v skupne aktivnosti z lokalno skupnostjo. Zaradi večjega zanimanja za obisk Polhovega Gradca smo v muzeju v poletnem času odpiralni čas razširili tudi na sobote. Pripravili smo ugodno skupno vstopnico, ki vključuje Polhov doživljajski park in ogled Muzeja pošte in telekomunikacij.

Lokalni produkti Blagajeve dežele: V sezoni 2018/2019 smo se vključili v oblikovanje programa kratkih doživetij z lokalnim prebivalstvom na območju občine Dobrova - Polhov Gradec. V muzeju smo za obiskovalce pripravili kratek film o zgodovini Polhovega Gradca in graščine v slovenskem in angleškem jeziku. Obiskovalci si ga lahko ogledajo samostojno ali v okviru vodenega ogleda in za to posebej opremljeni sobi. V telefonski govorilnici v pritličju pa lahko poslušajo zgodbe o prenašanju sporočil na Polhograjskem v preteklosti in o spominih nekdanjih lokalnih poštnih uslužbencev.

Anja Poštrak

Gorenjski muzej

BOHINJ JE EKSKLUZIVNA ČETRTR STARODAVNEGA MESTA: BOHINJSKA KULTURNA DEDIŠČINA V TURISTIČNI PONUDBI

Leta 2017 je Gorenjski muzej z namenom nadgradnje muzejskih prizadevanj v Bohinju sklenil pogodbo s Turizmom Bohinj, ki vključuje tudi promocijo, trženje, načrtovanje in organizacijo dogodkov kot podporo opravljanju muzejske javne službe. S tem se je oddetek Muzeji v Bohinju znašel v posebnem položaju med Občino Bohinj, Turizmom Bohinj in Gorenjskim muzejem. In ko vsak od akterjev doda svoj delež, se rezultat odraža v novih razstavah, vendar še vedno v starih stavbah, potrebnih obnove. Vloga muzejev v turistični ponudbi Bohinja se sicer večja, turistični delavci se zavedajo pomena vključevanja dediščine v svojo ponudbo, a dokler bo tisočletna bohinjska preteklost temeljila na zgodbi o Bohinju kot »ekskluzivni četrti starodavnega mesta«, kot je zapisano na uradni spletni strani destinacije Bohinj, bo med turističnimi delavci in muzealci, ki prikazujemo nekoliko drugačno zgodbo, ki sicer ni nič manj privlačna, le drugače interpretirana, še vedno razkorak.

Mag. Miha Mlinar, mag. Damjana Fortunat Černilogar

Tolminski muzej

KULTURNI TURIZEM V POSOČJU: IZZIVI ZA PRIHODNOST

Tolminski muzej se kot osrednja muzejska ustanova v Posočju zaveda, da je kulturno dediščino treba smiselno, predvsem pa s pravilnim pristopom vključevati v turistično ponudbo območja. Doslej je bilo vloženega že veliko truda za popularizacijo in predstavitev kulturne dediščine. Ugotavljamo, da sta na tem prostoru v zadnjih letih najbolj izpostavljeni dediščina soške fronte in arheološka dediščina, ki sta tudi najbolj ranljivi. Na področju arheologije je zgleden primer sodelovanja med muzejsko stroko in turističnimi delavci izvedba evropskega projekta kulturnozgodovinske poti *Čez most po modrost* na Mostu na Soči, ki še po petnajstih letih delovanja živi in je še vedno privlačna. Z razvojem t. i. zgodovinskega turizma je bolj izpostavljena dediščina prve svetovne vojne, pri čemer se prevečkrat daje prednost trženju produkta pred raziskavo, primerno predstavitvijo in ustreznim upravljanjem dediščine.

Opažamo, da turistični delavci premalo poznajo in spremljajo aktivnosti Tolminskega muzeja in Zavoda za varstvo kulturne dediščine ter dajejo preveč poudarka bogati in izjemni naravni dediščini prostora. Prav gotovo bi marsikateri turist na osnovi drugačne turistične promocije želel spoznati tudi kulturno dediščino. Žal celo nekateri zaposleni v turizmu ne prepoznajo dovolj pomena kulturne dediščine. Nujno bi

bilo bolj usklajeno pristopiti k promociji in se po drugi strani bolj zavedati, da občutljivo območje Posočja ne prenese množičnega turizma. Ne nazadnje bi tudi dediščina morala imeti koristi od gospodarskih učinkov, ki jih ustvarja.

STROKOVNA EKSKURZIJA PO TRŽIČU IN OKOLICI

8.00

ZBOR PRI ZMAJU

Ob 8. uri se zberemo pri zmaju, nasproti avtobusne postaje v Trziču. Parkirišče za udeležence ekskurzije je na Predilniški 14 v bližini nekdanje tovarne BPT.

8.30–9.00

OGLED STAREGA MESTNEGA JEDRA

Trzič je nastal ob sotočju Trziške Bistrice in Mošenika. Prav vodno in druga naravna bogastva so omogočila nastanek nekoč pomembnega obrtniškega mesta. Zgodovina mesta se odraža v njegovi arhitekturi. Ob sprehodu skozi mesto vam bodo sodelavci Trziškega muzeja razkrili arhitekturne, umetnostno-zgodovinske in druge lokalne posebnosti.

9.00–10.30

OGLED RAZSTAVE BOGASTVO OBRTI IN SLOVENSKEGA SMUČARSKEGA MUZEJA V POLLAKOVI KAJŽI

Trziški muzej predstavlja nekoč izjemno močno razvite obrti, ki so dajale kruh številnim Trzičanom. Prostore ima v nekdanji Pollakovi barvarni in usnjarni v starem fužinsko-obrtniškem delu Trziča ob še ohranjenih vodnih rakah. Ogledali si bomo razstave, posvečene obrtem: Usnje vseh barv, Trziški šuštarji, Klobčič in nit, stari modni hit, Čarobnost modrotiska ter razstavo Včerajšnje obrti, jutrišnji poklici, ki je posvečena nekdanji Bombažni predilnici in tkalnici Trzič.

V Trziču se je športno smučanje razvilo zgodaj, v 20-ih letih 20. stoletja, zato kraj velja za eno izmed zibelk našega nacionalnega športa. Stalna razstava Smuk! prikazuje zgodovino smučanja od pradavnine do današnjih dni ter predstavlja zanimive vsebine iz bogate zgodovine trziškega in slovenskega smučanja. Del razstave je posvečen velikanom slovenskega alpskega smučanja, ki so dosegli največje uspehe na olimpijskih igrah, svetovnih prvenstvih in tekmah za svetovni pokal.

10.45–11.30

OGLED KURNIKOVE HIŠE IN POKUŠINA LOKALNIH JEDI

Kurnikova hiša zavzema v Trziču posebno mesto. Po požaru, ki je leta 1689 upepelil večino hiš pod farno cerkvijo, so v sredini 18. stoletja na temeljih pogorele hiše postavili novo, ki se je ohranila vse do današnjih dni.

Rojstna hiša pesnika Vojteha Kurnika je izjemna ostalina trziške stavbne dediščine. Hiša z zidanim pritličjem, lesenim nadstropjem, skodlasto streho, črno kuhinjo ter sušilnimi odprtini na strehi povezuje kmečko in trško arhitekturo 18., 19. in prve polovice 20. stoletja. V njej je predstavljeno bivalno okolje pretekle dobe, v eni izmed izb pa življenje in delo pesnika Vojteha Kurnika.

Kurniki so bili v Trziču znani kot dobri kolarji. V prvem nadstropju je nova stalna razstava, ki predstavlja kolarsko obrt.

V starem ambientu bo manjša pogostitev s trziško fliko, pokusili bomo tudi katero od dobrot iz »svinjskih nebes«.

11.30

ODHOD NA LJUBELJ

11.45–13.45

OGLED OBMOČJA NEKDANJEGA KONCENTRACIJSKEGA TABORIŠČA LJUBELJ JUG IN LJUBELJ SEVER

Koncentracijsko taborišče Ljubelj jug je bilo edino koncentracijsko taborišče na tleh današnje Slovenije v času druge svetovne vojne. Bilo je ena od podružnic koncentracijskega taborišča Mauthausen. Danes je ta avtentično ohranjeni prostor spomenik državnega pomena, ki obsega spominski park z ostalinami taboriščnih barak, drugih poslopj in krematorija.

Na avstrijski strani predora je severni del taborišča, kjer je prav tako urejen spominski park. Po spominskem mestu nas bodo vodili avstrijski kolegi iz koroškega komiteja Mauthausen.

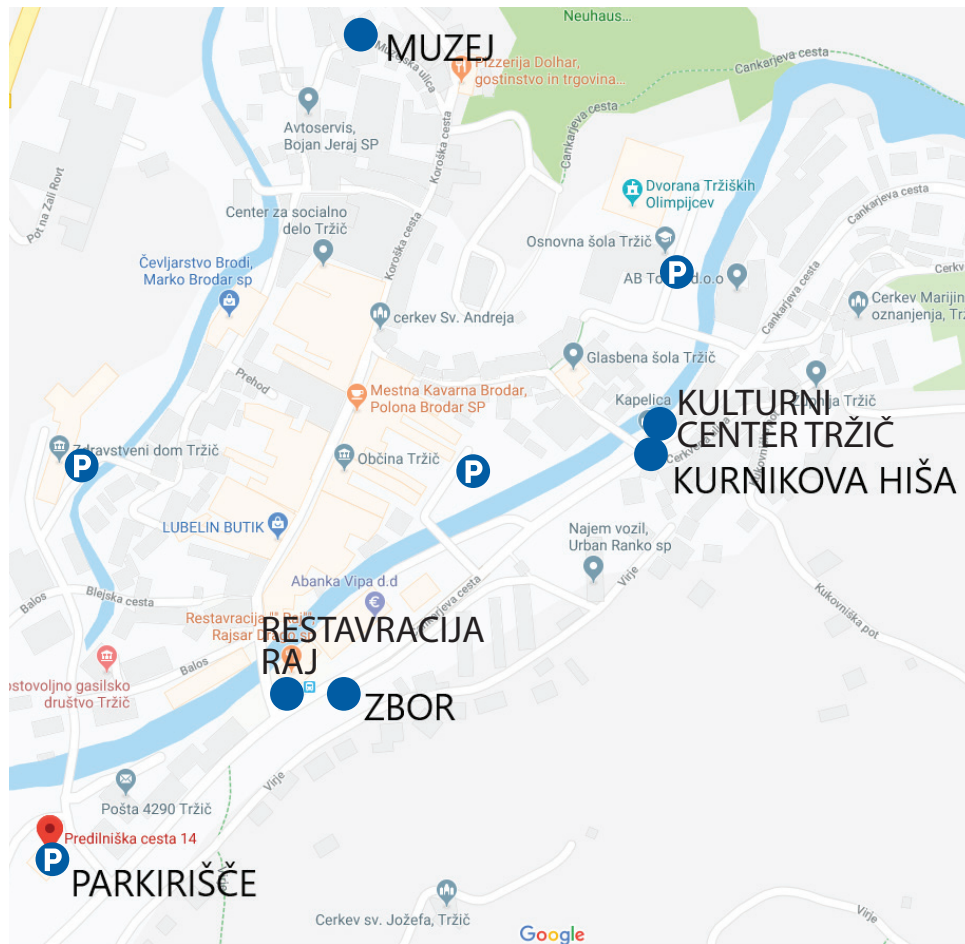
14.00

KOSILO V GOSTIŠČU KARAVLA KOREN

Kosilo bo v gostišču Karavla Koren, ki stoji v bližini spominskega parka. Obed z lokalno hrano bo v prenovljenih prostorih gostišča v gorskem ambiantu.

15.30

ODHOD PROTI TRŽIČU IN ZAKLJUČEK

NAVODILA AVTORJEM ZA PRIPRAVO PISNIH PRISPEVKOV ZA ZBORNIK

Zbornik bo predvidoma izšel leta 2020.
Rok za oddajo pisnih prispevkov je **15. oktober 2019**.

Avtorji naj oddajo:

- **lektoriran članek** – prispevek naj avtorji zastavijo problemsko in poglobljeno ter poudarijo nova spoznanja; vsebinska razčlenitev naj bo pregledna in logična; obseg naj bo 6–10 strani besedila s citirano literaturo in viri (font Times New Roman, velikost 12, presledek 1,5),
 - **podatke o avtorju** – ime in priimek, znanstveni oz. strokovni naziv, ustanova, e-naslov,
 - **povzetek s prevodom v angleščino s temeljnimi spoznanji** (400 besed),
 - **izvleček s prevodom v angleščino** – kratka vsebina prispevka (do 200 besed),
 - **ključne besede s prevodom v angleščino** (4–6),
 - **priloge z navedbo vira** – slikovno gradivo, načrti, grafi: fotografije s podnapisom in navedbo avtorja.
- Opombe** – navedki literature med tekstem, v oklepaju, s kratico osebnega imena, izpisanim priimkom avtorja, letnico izida in navedkom strani: primer (T. ŠOLA 2003, str. 22). Opombe pod črto (footnote) naj služijo za dodatna pojasnila k tekstu oziroma natančnemu citiranju virov.

Seznam virov in literature: naj obsega vse vire in literaturo, navedeno v opombah. Ločeno navajati arhivske vire in literaturo po abecednem vrstnem redu.

Arhivski viri – navedemo: arhiv, ime fonda ali zbirke, številko fascikla ali škatel.

Literatura – monografije – navedemo: priimek in ime avtorja, leto izida v oklepaju: naslov (in podnaslov) dela (v ležečem tisku). Kraj: založba.

Literatura – članki – navedemo: priimek in ime avtorja, leto izida v oklepaju, naslov članka.

Naslov periodike ali zbornika (v ležečem tisku), za periodiko še letnik, leto, številko in strani, za zbornik (ime urednika), kraj in leto izida in strani.

Primer: ŠOLA, Tomislav (2003): *Eseji o muzejima i njihovej teoriji. Prema kibernetičkom muzeju*. Zagreb: Hrvatski nacionalni komitet ICOM.

Besedila: v običajnih računalniških programih, datoteka označena z imenom avtorja.

Slikovno gradivo (največ 5 enot): v digitalni obliki z ločljivostjo najmanj 300 dpi. Biti mora v približni velikosti objave v reviji ter shranjeno v tif formatu brez kompresije.

Prispevki bodo strokovno recenzirani, recenzentski postopek bo anonimen.

Prispevke s prilogami naj avtorji pošljejo izključno po elektronski pošti na naslova:

verena.perko@siol.net in **nadja.tercon@guest.arnes.si**.

Za vse dodatne informacije se lahko obrnete na člane Uredniškega odbora:

dr. Flavio Bonin, predsednik SMD

ddr. Verena Vidrih Perko, Gorenjski muzej Kranj

dr. Nadja Terčon, Pomorski muzej Sergej Mašera Piran

Jana Babšek, Tržiški muzej

dr. Bojan Knific, Tržiški muzej

Uredniški odbor si jemlje pravico do končne odločitve.

SMD
SLOVENSKO
MUZEJSKO
DRUŠTVO

TRŽIŠKI
muzej

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO